

**Inštitut za elektronsko participacijo
mag. Simon Delakorda, direktor**

Številka: 061-10/2023-3150-3

Datum: 20. 11. 2023

Zadeva: Odgovor na dopolnjene predloge civilne družbe k osnutku Nacionalnega strateškega časovnega načrta za digitalno desetletje

Zveza: Vaš dopis z dne 26. 09. 2023

Spoštovani,

na Ministrstvo za digitalno preobrazbo (MDP) ste dne 26. 09. 2023 naslovili dopis s pripravljenimi dopolnitvami predlogov in pripomb na ukrepe v osnutku Nacionalnega strateškega časovnega načrta, ki so bili posredovani Ministrstvu za digitalno preobrazbo 21. septembra kot tudi predlogi novih ukrepov. V nadaljevanju podajamo odgovore in pojasnila na posredovane predloge:

I. PRIPOMBE NA ZAČRTANE POTI IN CILJNE VREDNOSTI

2. poglavje: Začrtane poti in ciljne vrednosti, ki pripomorejo k evropskim digitalnim ciljem Pripomba 1: Digitalne kompetence (stran 5):

V 2. poglavju Začrtane poti in ciljne vrednosti, ki pripomorejo k evropskim digitalnim ciljem, kjer predlagate spremembo besedila v »Cilj bo dosežen, če ima vsaj 80 % ljudi, starejših od 16 let, vsaj osnovne digitalne kompetence in spretnosti ...«, sporočamo, da ukrepi Ministrstva za digitalno preobrazbo (MDP) za digitalno opismenjevanje odraslih v Nacionalnem strateškem časovnem načrtu niso starostno zamejeni in omogočajo enakopravno udeležbo tudi starejšim od 74 let.

Cilji po področjih so bili določeni v strategiji Digitalna Slovenija 2030 in v Programu politike za digitalno desetletje 2030 in jih pri obravnavi Nacionalnega strateškega časovnega načrta ni več mogoče spreminjati. Poleg tega gre pri dikciji "od 16 do 74 let" za naslanjanje na razpoložljive podatke. Na MDP smo se s Statističnim uradom Republike Slovenije (SURS) že pogovarjali o možnostih, da bi raziskave razširili tudi na starejšo populacijo, kar zahteva daljši postopek, hkrati pa se odpira vprašanje mednarodne primerljivosti, saj opravlja SURS enakovredne raziskave kot statistični organi drugih držav članic EU.

Točka 16. Dostop do e-zdravstvene dokumentacije

V zvezi s predlogom, da se v Načrtu spremeni besedilo kot zapisano v zgornji pripombi, ki se nanaša na digitalne kompetence, sporočamo, da so bili cilji po področjih določeni v strategiji Digitalna Slovenija 2030 in v Programu politike za digitalno desetletje 2030 in jih pri obravnavi Nacionalnega strateškega časovnega načrta ni več mogoče spreminjati. Poleg tega gre pri dikciji "od 16 do 74 let" za naslanjanje na razpoložljive podatke. Na MDP smo se s SURS že pogovarjali

o možnostih, da bi raziskave razširili tudi na starejšo populacijo, kar zahteva daljši postopek, hkrati pa se odpira vprašanje mednarodne primerljivosti, saj opravlja SURS enakovredne raziskave kot statistični organi drugih držav članic EU.

Ostale pripombe

Zahvaljujemo se vam za predlog glede razumevanja in ukrepanja na temo pridobivanja talenta iz tujine in ustvarjanja pogojev, da obstoječi slovenski talent obdržimo. Z vami se popolnoma strinjamo in vsekakor delujemo v smeri, da slovenski talent zadržimo v domačem okolju, hkrati pa skušamo privabiti izobražene in talentirane tuje kadre. Vsekakor je to možno na naprednih tehnologijah, kot so umetna inteligenca, kvantne tehnologije ter polprevodniki in čipi.

Spodbujali in krepili pa bomo tudi sodelovanje z drugimi državami, kot npr. Avstrija, Belgija, Bolgarija, Hrvaška, Ciper, Češka, Danska, Estonija, Finska, Nemčija, Grčija, Madžarska, Italija, Latvija, Litva, Nizozemska, Norveška, Poljska, Portugalska, Švedska (vir: Nacionalni strateški načrt za digitalno desetletje).

Ostale pripombe (Cirius Kamnik)

Glede pripomb s strani organizacije Cirius Kamnik, sporočamo, da si pri opredelitvi ciljnih skupin za ukrepe na področju digitalnih kompetenc pomagamo z različnimi raziskavami, zavezani pa smo spoštovanju Zakona o spodbujanju digitalne vključenosti. Kot je razvidno iz Nacionalnega strateškega časovnega načrta za povečanje deleža žensk v IKT na MDP izvajamo ukrep, s katerim nameravamo nadaljevati tudi v prihodnje. Digitalna vključenost je navzgor starostno neomejena.

II. PREDLOGI ZA DOPOLNITEV OBSTOJEČIH UKREPOV

1) Področje digitalne kompetence

V zvezi s splošno pripombo: načeli tehnološke nevtralnosti in digitalne suverenosti morata biti vgrajeni v vse ukrepe formalnega in neformalnega izobraževanja za krepitev digitalnih kompetenc prebivalcev Republike Slovenije. Dvig digitalnih kompetenc mora vključevati tudi vidik vrednot (zakaj uporabljati določene digitalne tehnologije?) (pripomba Društva Rampa), sporočamo, da tovrstne pripombe naslavljamo neposredno v okviru vsebin posameznih ukrepov.

1.1) UKREP 2: Zakon o spodbujanju digitalne vključenosti in priprava krovnega zakona o digitalni preobrazbi

V zvezi z vašim predlogom dopolnitve vsebine ukrepa in predlogom dopolnitve predvidenih ciljev zakona sporočamo, da je sistemski zakon trenutno v pripravi. V strokovnem premisleku imamo tudi vključitev državljskih in medijskih kompetenc v povezavi z digitalnimi tehnologijami. Nov zakon ne bo pripravljen na podlagi trenutno veljavnega, temveč bo prinesel boljše rešitve. Trenutno veljavni zakon predvideva določanje ciljnih skupin skladno z merili, določenimi v 9. členu, kar ne izključuje starejših. Pomembno je tudi opozoriti, da vsi starejši na področju digitalne vključenosti niso v enakovrednem položaju.

Pravni strokovnjaki, ki bdijo nad pripravo novega sistemskega zakona bodo presodili, ali je Resolucija o normativni dejavnosti dovolj že sama po sebi ali je potrebno določilo o sodelovanju javnosti pri pripravi predpisov in časovnici za to umestiti tudi v nastajajoči zakon.

1.2) UKREP 5: Digitalno opismenjevanje otrok in mladih

Glede vašega predloga dopolnitev vsebine ukrepa na način, da bo pred izvajanjem novih ukrepov neformalnega usposabljanja na področju digitalnega opismenjevanja otrok in mladih opravljena celostna in neodvisna zunanja evalvacija dosežnih ciljev, učinkov in rezultatov Javnega razpisa za sofinanciranje usposabljanj otrok in mladih za krepitev digitalnih kompetenc, ki se izvaja kot ukrep Ministrstvo za digitalno preobrazbo v letu 2023 (pripomba Inštituta za elektronsko participacijo), sporočamo, da evalvacije posameznih ukrepov niso predmet Nacionalnega strateškega časovnega načrta.

1.3) UKREP 6: Digitalno opismenjevanje starejših v ruralnih okoljih

V zvezi s predlogom pri Ukrepu 6 sporočamo, da bo Ministrstvo za digitalno preobrazbo izvajalo ukrep z jasno vizijo s sledenjem strateškim ciljem ter konkretnim ciljem za povečanje digitalnih kompetenc in spretnosti populacije, ki je po vseh statističnih podatkih tista, ki ji je potrebno nameniti posebno dodatno pozornost. Ministrstvo bo izvajalo ukrep dolgotrajno. Na podlagi vsakokratnih izvedenih ukrepov in pridobljenih podatkov iz končnih poročil izvedenega ukrepa bomo pripravili analize. Vmesne (letne in polletne) analize, ki na eni strani upoštevajo splošne podatke o stanju digitalnih kompetenc populacije in na drugi strani analiza podatkov konkretnih izvedenih ukrepov, omogočajo kvalitetno načrtovanje, nadgradnjo in razvoj ukrepa z jasnim ciljem povečanja kompetenc populacije, ki jo naslavlja ukrep. Neodvisna zunanja analiza je sredstvo, s katerim se spremlja implementacijo javnih politik v večjem obsegu in na srednji ter daljši rok, pri čemer je metodologija raziskovanja zahtevnejša, in omogoča pridobivanje podatkov na podlagi katerih je možno sklepati in ugotavljati tudi konkretnejše spremembe na področju, ki ga naslavlja ukrep.

1.4) UKREP 7: Digitalno opismenjevanje odraslih

V zvezi s predlagano spremembo starostnih skupin odraslih kot izpostavljeno v predhodnih pripombah, sporočamo, da je ukrep namenjen pridobivanju osnovnih in naprednih digitalnih kompetenc prebivalstva. Naslanja se na program DigComp 2.2, ki vsebuje tudi kompetence s področja varnosti na spletu in umetne inteligence.

Ukrepi, ki se osredotočajo na krepitev za delo potrebnih specifičnih digitalnih kompetenc, so v pristojnosti Ministrstva za gospodarstvo, turizem in šport (MGTŠ).

Postopek priprave ukrepov (predhodni dialog) ni del Nacionalnega strateškega časovnega načrta.

1.5) UKREP 9: Digitalno opismenjevanje po konceptu train the trainer

V zvezi z vašim predlogom, da se vsebina ukrepa dopolni z eksplicitno navedbo nevladnih organizacij, kar ne izključuje namembnosti ukrepa za organizacije v drugih sektorjih tako z vidika razvoja samih organizacij kot financiranja izobraževanj za uporabnike, sporočamo, da je ukrep predviden na podlagi obstoječe pravne podlage in cilja krepitev digitalnih spretnosti. Nacionalni strateški časovni načrt ne izpostavlja digitalne preobrazbe nevladnih organizacij, zato na tem mestu o tem ni mogoče pisati.

1.6) UKREP 11: Razvoj in preverjanje računalniškega mišljenja (pripombe Društva ACM Slovenija, Cirius Kamnik in IZUM Maribor)

V zvezi s predlogom pri Ukrepu 11 sporočamo, da sta dva izmed glavnih ciljev Akcijskega načrta digitalnega izobraževanja (ANDI 2021–2027) na področju spremembe izobraževalnih in študijskih programov ter delovnih mest:

- izvedba kurikularne prenove po celotni vertikali izobraževanja, ki jo izvaja Zavod za RS šolstvo;
 - vključitev celovitega razvoja in preverjanja digitalnih kompetenc učečih se v vse učne načrte in kataloge znanj, vključno s standardi znanja;
- uvajanje novega predmeta in nadgradnja obstoječih predmetov s temeljnimi vsebinami računalništva in informatike (RIN);
 - prenova študijskih programov z vključevanjem digitalnih kompetenc in temeljnih vsebin računalništva in informatike (RIN) v študijske programe.

2) Področje digitalne javne storitve

2.1) Splošne pripombe na vse ukrepe v osnutku Nacionalnega strateškega časovnega načrta za digitalno desetletje na področju digitalnih javnih storitev

Sporočamo, da opisov ukrepov na področju digitalnih javnih storitev ni možno spreminjati, saj predstavljajo obstoječe projekte in načrte vsebinsko pristojnih institucij, ki so že potrjeni v Akcijskem načrtu za Strategijo digitalnih javnih storitev 2030 in so v Nacionalnem strateškem časovnem načrtu le povzeti. Za morebitne spremembe in dopolnitve teh ukrepov so odgovorni nosilci posameznih ukrepov, ki bodo redno poročali o njihovem izvajanju in bodo vsaki dve leti pripravili osvežen nabor ukrepov s svojega delovnega področja.

Odprtost je opredeljena v Smernicah MDP za razvoj informacijskih rešitev in je tudi eden od pomembnih poudarkov nastajajoče evropske uredbe o interoperabilnosti, ki bo zavezujoča za vse evropske države, v situacijah, ko je to smiselno in upravičeno.

3) Cilj: Digitalna identiteta: 80 % državljanov ima dostop do elektronske identifikacije

2.1) UKREP 63: Ukrepi za učinkovite in uporabniško prijazne rešitve za digitalno identiteto

V zvezi z vašim predlagom dopolnitev opisa ukrepa z navedbo, da bo evropska denarnica za digitalno identiteto za slovenske državljane dostopna tudi uporabnikom Linux operacijskim sistemov in uporabnikov odprtokodnih pametnih telefonov sporočamo, da bo medprogramje za uporabo elektronske osebne izkaznice kmalu dostopno tudi za uporabnike operacijskih sistemov Linux. Načrti v zvezi z Evropsko denarnico za digitalno identiteto še niso dokončni, predvidoma bo delovala samo na mobilnih napravah.

4) 4. Poglavje: Politike, ukrepi in dejavnosti, ki pripomorejo k splošnim ciljem

3.2) UKREP 66: DES - razvoj novih dinamičnih e-storitev (pripomba Društva Rampa)

V zvezi s pripombami na Ukrepe 66 sporočamo, da projekta DES (Razvoj novih dinamičnih e-storitev) in Pametne digitalne javne storitve že imata izdelano in potrjeno investicijsko dokumentacijo ter sta že v izvajanju. Pri izvajanju bodo upoštevani veljavni programski dokumenti, smernice, standardi in predpisi. Odprtost je opredeljena v Smernicah MDP za razvoj informacijskih rešitev in je tudi eden od pomembnih poudarkov nastajajoče evropske uredbe o interoperabilnosti, ki bo zavezujoča za vse evropske države, v situacijah, ko je to smiselno in upravičeno.

3.3) UKREP 67: Projekt Pametne digitalne javne storitve (pripomba Društva Rampa)

Ministrstvo za digitalno preobrazbo ima na Portalu Nacionalnega interoperabilnostnega okvira objavljene Smernice za razvoj informacijskih rešitev, ki so vodilo načrtovalcem, vodjem in članom projektnih skupin v državni upravi ter vsebujejo tako splošna načela kot tudi konkretne usmeritve in predloge, kako razvijati informacijske rešitve, da jih bo možno namestiti na Državni računalniški oblak. V omenjenih smernicah so zajete tudi usmeritve glede dostopnosti, rabe odprtokodnih rešitev in številne druge. Pričakujemo, da bodo vsebinsko pristojne institucije iz državne uprave pri realizaciji svojih ukrepov te smernice tudi upoštevale.

5) Področje Podpiranje vodilnega položaja in suverenosti

5.1) Splošne pripombe na področje

V splošnih pripombah na področje navajate, da se digitalna suverenost ne nanaša zgolj na digitalno in podatkovno infrastrukturo, ampak tudi na digitalne kompetence prebivalstva in uporabe odprtokodnih rešitev in odprtih formatov. Odgovor na dopolnitve smo podali že v okviru omenjenih področij.

6) Področje Doprinos k zelenemu prehodu

6.1) Splošne pripombe na vse ukrepe v osnutku Nacionalnega strateškega časovnega načrta za digitalno desetletje na področju doprinosa k zelenemu prehodu

V zvezi z vašim pomislekom, da predlagani ukrepi ne naslavlajo trajnosti in energetske učinkovitosti digitalnih storitev in sistemov umetne inteligence, verig emisij v IKT sektorju, minimiziranje podatkovnega skladiščenja in zmanjševanje ogljičnega odtisa digitalnega gospodarstva (pripomba Inštituta za elektronsko participacijo). Prav tako manjka ukrep spodbujanja uporabe odprtokodnih računalniških programov, ki delujejo na starejših računalnikih.

Posledično se zmanjšuje potreba po kupovanju novih računalnikov (pripomba Društvo Rampa). Manjkajo tudi ukrepi za energetska samooskrbo, ki bo podpirala digitalizacijo (pripomba Cirius Kamnik). Prav tako so predlagani ukrepi nezadostni za doseg ciljev Evropskega zelenega dogovora kot so preprečevanje načrtnega zastaranja digitalnih izdelkov in storitev, povečanje združljivosti izdelkov in storitev, zagotavljanje pravice do obnavljanja in servisiranja izdelkov ter spodbujanje ponovne uporabe in zagotavljanje recikliranja digitalnih naprav¹⁴ (skupne pripombe Mreže nevladnih organizacij za vključujočo informacijsko družbo in Mreže Plan B za Slovenijo), sporočamo, da v državni upravi že vrsto let vodimo postopke za ponovno rabo odpisane računalniške opreme iz javne uprave, ki jo nato skupaj s partnerji iz civilne družbe podarjamo v trajno last zainteresiranim organizacijam in posameznikom. Ostale vsebinske komentarje bomo nadalje preučili ob naslednjem pregledu Načrta.

III. PREDLOGI DODATNIH UKREPOV

1) Področje digitalne kompetence

1.1) UKREP: Javni razpis za Digitalno preobrazbo nevladnih organizacij (pripomba Mreže nevladnih organizacij za vključujočo informacijsko družbo) Glede vašega predloga ukrepa, katerega cilj je podpreti digitalno preobrazbo nevladnega sektorja v naslednjih treh segmentih:

a) dostop do digitalnih tehnologij (dostopnost računalniške in programske opreme, pametnih telefonov, širokopasovnega interneta, spletnih storitev, mobilnih aplikacij in omrežij),
b) pridobivanje digitalnih kompetenc (razumevanje delovanja digitalnih tehnologij, znanja za uporabo programske in strojne opreme ter spletnih storitev, kompetence na področju spletne zasebnosti, upravljanja podatkov in kibernetike varnosti, medijsko pismenost za uporabo digitalnih platform in digitalni marketing ter zavedanje o zdravi in trajnostni uporabi digitalnih tehnologij) in

c) digitalna preobrazba (organizacijske, procesne in komunikacijske spremembe v organizaciji, kot so: odzivnost, odpornost, preglednost, dostopnost, inoviranje, soustvarjanje, usmerjenost v skupnost in prevzeto digitalno),

odgovarjamo, da skladno z veljavnim Zakonom o spodbujanju digitalne vključenosti (ZSDV), na podlagi katerega pripravljamo ukrepe, ni mogoče izvesti ukrepov širše digitalne preobrazbe nevladnih organizacij, saj zakon temu ni namenjen. V luči 17. člena sicer načrtujemo ukrep za izvedbo projektov vsebinskih mrež, a ga v Nacionalnem strateškem časovnem načrtu ne omenjamo, saj ne prispeva neposredno k štirim ključnim strateškim ciljev. Prav tako po ZSDV ni mogoče izvesti ukrepov za digitalno opismenjevanje za ciljno skupino "nevladne organizacije", saj se ti ukrepi določajo na podlagi meril iz 9. člena zakona.

2) PODROČJE DIGITALNE JAVNE UPRAVE IN DIGITALNEGA DRŽAVLJANSTVA

2.1) UKREP: Uporaba informacijsko-komunikacijskih tehnologij v demokratični procesih (e-participacija in e-volitve)

Glede predloga ukrepa za krepitev demokratičnih postopkov in odločanja s pomočjo digitalnih tehnologij, sporočamo, da so možnosti za realizacijo predlogov za tovrstne nove storitve, kot so e-participacija, e-volitve, e-referendumi, digitalizacija zakonodajnega postopka povezane z obstoječimi zakonskimi okviri in institucijami, ki so v sistemu javne uprave vsebinsko odgovorne za ta področja.

S spoštovanjem,

Pripravil/-a:

Petra Kovačec

Sektor za digitalno vključenost

dr. Aida Kamišalić Latifić
DRŽAVNA SEKRETARKA

Poslati:

- naslovníku na elektronski naslov: info@inepa.si, simon.delakorda@inepa.si

V vednost:

- naslovníku na elektronski naslov: gp.ijs@gov.si